

SAMOA

**TULAFONO FAATONUTONU O TOTOGIFUAPAUINA
O LAISENE TAU FESOOTAIGA 2018**

Faatulagaina o Aiaiga

**VAEGA 1
FAATOMUAGA**

1. Igoa puupuu ma le amataga
2. Faamatalaina o uiga o upu

**VAEGA 2
LAISENE TAITASI**

3. Totogifuapauina o talosaga o laisene
4. Totogifuapauina o laisene faaletausaga
5. O le kamupani ua laiseneina e tuuina atu faamatalaga
6. E tuuina atu e se kamupani ua laiseneina faamatalaga faaopoopo

7. Pepa totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga
8. Pepa totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga i le tausaga muamua
9. Tupe totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga
10. Totogifuapauina e le i totogiina

**VAEGA 3
AIAIGA ESEESE**

11. Soloaiga
12. Soloia

Faamatalaga

E TUSA AI ma le fuaiupu 81 o le Tulafono o Fesootaiga 2005 (“o le Tulafono”), **O A’U, TUIMALEALIIFANO VAALETOA SUALAUVI II**, O Le Ao o le Malo, i le faia i luga o le fautuaga a le Kapeneta, **UA OU FAIA AI** Tulafono Faatonutonu nei:

FAIA i lenei aso 17 o Iulai 2018.

sainia: (Tuimalealiifano Vaaletoa Sualauvi II)

OLE AO O LE MALO

TULAFONO FAATONUTONU

**VAEGA 1
FAATOMUAGA**

1. Igoa puupuu ma le amataga-(1) E mafai ona taua nei Tulafono Faatonutonu o Tulafono Faatonutonu o Totogifuapauina o Laisene Tau Fesootaiga 2018.

(2) O nei Tulafono Faatonutonu e amata faamamaluina i le aso e tuuina i ai le maliega a le O Le Ao o le Malo.

2. Faamatalaina o uiga o upu - I totonu o nei Tulafono Faatonutonu, ae vagana ai e manaomia e le mataupu se isi uiga e ese ai:

“tupe e agavaa ona maua” o lona uiga o le aofaiga atoa o tupe maua (tusa lava pe mauaina mai po o le totogiina atu, ae peitai e lē aofia atoatoa ai so o se tupe totogi ua avea ma saofaga mo lafoga o oloa ma galuega faatino e faia i luga o aofaiga o tau) ua maua a o faagasolo se tausaga faaletupe mai le tuuina atu o auaunaga tau fesootaiga e se kamupani ua laiseneina, e toesea mai ai tau faaee atu o fesootaiga na tuuina atu i isi kamupani ua laiseneina;

“tausaga faaletupe” o lona uiga o se vaitaimi e 12 masina e faaiuina i le aso 30 o Iuni po o i sea aso aso e pei ona mafai ona logoina atu e se kamupani ua laiseneina i le Pule Faatonu;

“suetusi agavaa” e i ai lona uiga tutusa i lalo o le fuaiupu 15(2) o le Tulafono o le Inisetiute o Tausitusi a Samoa 2006.

VAEGA 2 LAISENE TAITOATASI

3. Totogifuapauina o talosaga o laisene-(1) E ao i se tagata o talosaga mo se laisene taitoatasi ona totogi le totogifuapauina o le talosaga ua faamaotiina i totonu o le Laina 1 o le Faamatalaga.

(2) E mafai i le Pule Faatonu ona ia teena le faagasologa o se talosaga mo se laisene taitoatasi pe afai e le i totogiina le totogifuapauina talafeagai o le talosaga po o le toe faafouga.

(3) E lē mafai ona toe faafoi atu se totogifuapauina pe afai ua lē taliaina le talosaga.

4. Totogifuapauina o laisene faaletausaga-(1) E ao i se kamupani ua laiseneina ona ia totogiina se totogifuapauina o laisene faaletausaga i le Pule Faatonu.

(2) E ao ona totogi muamua se totogifuapauina o laisene faaletausaga a o lumanai ai le tausaga faaletupe.

(3) O le totogifuapauina o laisene e totogi e se kamupani taitoatasi ua laiseneina i lalo o le tulafono faatonutonu laitiiti (1) e tatau ona faapea:

(a) afai o tupe e agavaa ona maua e kamupani taitoatasi ua laiseneina e i lalo ifo o le aofaiga ua faamaotiina i le Laina 2 o le Faamatalaga mo le tausaga faaletupe ua tuanai, o le aofaiga faatulagaina ua faamaotiina i totonu o le Laina 3 o le Faamatalaga;

(b) afai o tupe e agavaa ona maua e kamupani taitoatasi ua laiseneina e tutusa pe maualuga atu le aofaiga ua faamaotiina i le Laina 2 o le Faamatalaga, o se aofaiga ua fuafuaina e avea o se pasene o le aofaiga o tupe e agavaa ona maua e le kamupani ua laiseneina mo le tausaga faaletupe ua tuanai.

(4) Mo faamoemoega o le parakalafa laitiiti 3(b), o le pasene faatulagaina ua faamaoti mai i le Laina 4 o le Faamatalaga.

5. O le kamupani ua laiseneina e tuuina atu faamatalaga-(1) E ao i se kamupani taitoatasi ua laiseneina ona faatoai atu se faamatalaga o tupe maua faaletausaga i le Pule Faatonu i totonu o le 60 aso faale-kalena a o lumanai ai le faaiuga o se tausaga faaletupe.

(2) O se faamatalaga o tupe maua faaletausaga i totonu o le faafuaiupu (1) e tatau ona faia i se pepa faatumu (pe afai e i ai) ua logoina mai e le Pule Faatonu, e lipotia ai:

- (a) le aofaiga o ana tupe e agavaa ona maua mo lea tausaga faaletupe;
- (b) le aofaiga o le totogifuapauina faaletausaga o le laisene e totogi atu e le kamupani taitoatasi ua laiseneina mo le tausaga faaletupe e sosoo ai, ma faatatauina ai ina ia tusa ai ma le tulafono faatonutonu 4; ma
- (c) auiliiliga atoatoa o auala na faaaogāina e faatatauina ai le aofaiga i totonu o le parakalafa laitiiti (b) ina ia mafai ai le Pule Faatonu ona faamaonia le faatatauina e le kamupani laiseneina.

(3) E mafai e le Pule Faatonu ona logoina kamupani taitoatasi ua laiseneina e uiga i le pepa faatumu ua taua i le tulafono faatonutonu laitiiti (1) e ao ona faatoai atu e aofia ai, peitai e lē faatapulaaina i, e ala i le lomía faasalalau i luga o upega tafailagi.

6. E tuuina atu e se kamupani laiseneina faamatalaga faaopopo-(1) E mafai e le Pule Faatonu ona, e ala i se poloaiga tusinga, ona talosagaina se kamupani taitasi ua laiseneina ina ia tuuina atu so o se faamatalaga talafeagai mo le Pule Faatonu e faamaonia ai faamatalaga o aofia i totonu o se pepa o tupe maua faaletausaga ua taua i lalo o le tulafono faatonutonu 5.

(2) O le faamatalaga e manaomia e le Pule Faatonu i lalo o le tulafono faatonutonu laitiiti (1) e mafai ona aofia ai, peitai e lē faatapulaaina ai i tulaga nei:

- (a) faamatalaga o tupe ua maea ona sueina faasuetusi;
- (b) o se tusi faamaonia ua sainia e se suetusi agavaa, e faamatala ai e faapea o le aofaiga o tupe e agavaa ona maua ua lipotia e sao ma faamaoni tulaga uma ma o lo o tausiona ai manaoga o le tulafono faatonutonu 5.

(3) O se kamupani taitoatasi ua laiseneina ua tuuina atu i ai se poloaiga tusitusia i lalo o le tulafono faatonutonu laitiiti (1), e tatau ona ia tuuina atu faamatalaga na talosagaina ia lē silia ma le 20 o aso faigaluega i le tuana'i ai o le aso o le poloaiga a le Pule Faatonu.

7. Pepa totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga-

(1) I le noatia ma le fai fuafua i le tulafono faatonutonu laitiiti (4), e tatau i le Pule Faatonu ona tuuina atu se pepa totogi mo se totogifuapauina o laisene faaletausaga i ni totogi faavaitaimi tutusa se lua.

(2) O le pepa o totogi mo le totogi faavaitaimi muamua i lalo o le tulafono faatonutonu laitiiti (1) o le a tuuina atu i le aso po o a o lumanai ai le aso 15 o Setema.

(3) O le pepa o totogi mo le totogi faavaitaimi lona lua i lalo o le tulafono faatonutonu laitiiti (1) o le a tuuina atu i le aso po o a o lumanai ai le aso 15 o Mati.

(4) E mafai e le Pule Faatonu ona fetuunai le aofaiga o le totogi faavaitaimi lona lua o taua i le tulafono faatonutonu laitiiti (3) i le tulaga o se eseese i le aofaiga o tupe e agavaa ona maua ua lipotia i totonu o tupe maua faaletausaga i lalo o le tulafono faatonutonu 5, ma se tusi faamaonia a se suetusi ua tauaaoina i lalo o le tulafono faatonutonu 6.

(5) O le aofaiga ua taua i totonu o le tulafono faatonutonu laitiiti (4) e tatau ona avea ma totogifuapauina mo laisene faaletausaga e totogi e faavae i luga o le aofaiga o tupe e agavaa ona maua ua lipotia i totonu o le faamatalaga o tupe ua maea ona sueina faasuetusi, ma toese mai ai le aofaiga o le totogi faavaitaimi muamua.

8. Pepa totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga i le tausaga muamua - I le tuanai ai o le aso muamua o le tausaga faaletupe a se kamupani taitoatasi ua laiseneina, e tatau i le Pule Faatonu ona:

- (a) faia se faiga e fuafuaina tatau ai le tuutiitia o so o se aofaiga ua faatulagaina e totogi atu e se kamupani taitoatasi ua laiseneina i lalo o le tulafono faatonutonu 4; ma
- (b) tuuina atu se pepa o totogi i se kamupani taitoatasi ua laiseneina mo le totogiina i se totogi faavaitaimi e tasi lava i se aso e manatu le Pule Faatonu ua talafeagai ai.

9. Tupe totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga-

(1) O totogifuapauina o laisene faaletausaga taitasi uma e ao ona totogi atu i le Pule Faatonu ia lē silia le 20 o aso faigaluega.

(2) O le totogifuapauina o le laisene faaletausaga i lalo o le tulafono faatonutonu laitiiti (1), e tatau ona totogi i le maea ai ona tuuina atu o se pepa o totogi i se kamupani taitoatasi ua laiseneina i lalo o le tulafono faatonutonu 7.

10. Totogifuapauina e le i totogiina - Afai e le i totogiina se totogifuapauina o laisene faaletausaga po o se totogi faavaitaimi:

- (a) i totonu o le vaitaimi ua faamaoti i le tulafono faatonutonu 9(1), e tatau ona totogi se faasalaga tupe e 10% o le totogifuapauina o laisene faaletausaga e faaopoopo atu i le totogifuapauina o le laisene faaletausaga; ma
- (b) a o lumanai ai muta le aogā o le 90 aso faale-kalena mai le vaitaimi ua faamaotiina i totonu o le tulafono faatonutonu 9(1) -
  - (i) e mafai ona faalēaogāina e le Pule Faatonu le laisene taitoatasi i lalo o le fuaiupu 18 o le Tulafono; ma
  - (ii) e mafai e le Pule Faatonu ona faia lea gaoioiga e pei ona talafeagai ai, e toe faola mai ai totogifuapauina o laisene i lalo o le faafuaiupu 10(3) o le Tulafono.

VAEGA 3
AIAIGA ESEESE

11. Soloaiga-(1) A o faagasolo le tausaga faale-kalena muamua ina ua amata faamamaluina nei Tulafono Faatonutonu, e tatau i le Pule Faatonu ona ia fuafuaina tatau le tuuitiitia ai, po o so o se isi lava fetuunaiga e mafai ona talafeagai ai, ina ia aloaia ai so o se tupe totogi o totogifuapauina o laisene faaletausaga lea na faia e se kamupani taitoatasi ua laiseneina i lalo o Tulafono Faatonutonu ua soloia ia e fesootai ma le atoaga po o se vaega o le tausaga faaletupe, lea e totogi ai totogifuapauina o se laisene faaletausaga i lalo o nei TulafonoFaatonutonu.

(2) E tatau i le Pule Faatonu ona faia tuuitiitiga talafeagai i le tulafono faatonutonu laitiiti (1) mo faamoemoega o le tulafono faatonutonu 8.

12. Soloia - Ua soloia nei Tulafono Faatonutonu o Totogifuapauina o Laisene Tau Fesootaiga 2007.

FAAMATALAGA

Laina 1	Laina 2	Laina 3	Laina 4
Totogi-fuapauina o talosaga (ma le Faafouga) (\$SAT)	Laasaga amata o le aofaiga o tupe e agavaa ona maua (\$SAT)	Aofaiga faatulagaina o totogi-fuapauina faaletausaga (\$SAT)	Totogi-fuapauina faaletausaga e aupito maualalo (\$SAT)
1,000.00	500,000.00	10,000.00	2% o le Aofaiga o Tupe Maua

**Tuuina atu i lalo o le pule faataga a le Tulafono o Tulafono
Faatonutonu 1953.**

Aso e amata faamamaluina ai: 17 Iulai 2018.

**O nei Tulafono Faatonutonu o lo o faafoeina e le Ofisa o le Pule
Faatonu.**

**O ata o nei Tulafono Faatonutonu o lo o mafai ona faatauina atu,
mai le Ofisa o le Failautusi o le Fono Aoaio Faitulafono.**

**Lolomiina e le Failautusi o le Fono Aoaio Faitulafono,
i le pule a le Fono Aoaio Faitulafono.**